

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครูประถมศึกษาโดยใช้กระบวนการฝึก
อบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา 3 รูปแบบ ได้แก่
 - 1.1 กระบวนการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการทำกับตนเอง
 - 1.2 กระบวนการฝึกอบรมโดยนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการรับรู้ความสามารถของ
ตนเอง
 - 1.3 กระบวนการฝึกอบรมโดยนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการทำกับตนเองและการรับรู้
ความสามารถของตนเอง
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญา
เชิงสังคมของแบนดูราที่มีต่อ
 - 2.1 การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม
 - 2.2 ทักษะทางการสอนเรื่องที่ฝึกอบรม
 - 2.3 เจตคติต่อการฝึกอบรม
 - 2.4 การทำกับตนเองในการสอนเรื่องที่ฝึกอบรม
 - 2.5 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนเรื่องที่ฝึกอบรม

ในการวิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ส่วน คือ

1. การพัฒนากระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของ
แบนดูรา มีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิด ของกระบวนการฝึกอบรม
 - 1.2 กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการฝึกอบรม
 - 1.3 จัดทำร่างหลักสูตรและกิจกรรมของกระบวนการฝึกอบรม
 - 1.4 ประเมินคุณภาพของร่างหลักสูตรฝึกอบรม
 - 1.5 แก้ไข ปรับปรุงร่างหลักสูตรและกิจกรรมของกระบวนการฝึกอบรม

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การศึกษาจุดมุ่งหมาย การศึกษาเอกสาร ตำรา ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกรอบตัวแปร การดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบ การทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แบบสำรวจความคิดเห็นและความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นด้านคุณลักษณะที่ดีของครู สภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนของครู และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

2.2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และกระบวนการเรียนรู้ โดยการสังเกตจากตัวแบบ เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก ทดสอบในเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การสอนโดยกรณีตัวอย่าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนและกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

2.3 แบบวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท โดยวัดเจตคติต่อการฝึกอบรมได้แก่ กระบวนการนำเสนอตัวแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.4 แบบสังเกตการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว คำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียนจนถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้รวมคะแนนจากการสังเกตแต่ละครั้ง เป็นระดับ 1, 2 และ 3 ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2.5 แบบบันทึกการเปลี่ยนแปลงด้านการสอน เป็นแบบคำถามปลายเปิด แบ่งเป็นข้อมูลส่วนตัว และการเปลี่ยนแปลงด้านการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งในด้านพฤติกรรมการสอนของครู การเปลี่ยนแปลงด้านตัวนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในห้องเรียน และอื่น ๆ

2.6 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแบบประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองในด้านการสอน ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.7 แบบประเมินการกำกับตนเอง เป็นแบบประเมินทักษะการสอนของครู มีลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบลงในช่อง ในเรื่องการปฏิบัติหรือไม่ ปฏิบัติกิจกรรมด้านการเตรียมการสอนและการจัดการเรียนการสอน

2.8 แบบประเมินผลการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรม เป็นแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอบรม โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และคำถามปลายเปิด การประเมินแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) สถานภาพส่วนตัว
- 2) ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการอบรม
- 3) ความคิดเห็นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม

3. การดำเนินการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของเบนดูรา การดำเนินการฝึกอบรม แบ่งเป็นการฝึกอบรมให้กับครูที่เป็นตัวแบบร่วมกับครูอาสาสมัคร และการฝึกอบรมสำหรับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ

3.1 การฝึกอบรมสำหรับครูตัวแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการฝึกอบรม คือการจัดกิจกรรมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) ให้แก่ครูที่คัดเลือกเป็นตัวแบบในการสาธิตการสอนให้กับผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้วิธีการให้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ตัวแบบได้เห็นตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดล ชิปปา และวิธีสอน 4 วิธี ซึ่งเป็นเนื้อหาของการฝึกอบรม เพื่อให้ตัวแบบเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นแนวทาง ที่ชัดเจน การให้ความรู้ในลักษณะนี้มีจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมประมาณ 30-40 คน เพื่อให้มีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาในสภาพที่เป็นจริง

3.1.2 เพื่อทดลองใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และหาคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การฝึกอบรมสำหรับครูกลุ่มตัวอย่างในภาคทฤษฎี

กระบวนการฝึกอบรม มีขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม ดังนี้

3.2.1 กำหนดตัวบุคคลเข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยกำหนดครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดจันทบุรีที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 เป็นประชากรที่ใช้ในการทดลองกระบวนการฝึกอบรม โดยการสุ่มตัวอย่างครูจำนวน 43 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ๆ ละ 5 คน เข้ารับการอบรม

3.2.2 แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ตามอำเภอที่ครูสังกัด

อยู่ เพื่อให้การฝึกอบรมต่างกันดังนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ให้การฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการทำกับตนเอง
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ให้การฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง
- 3) กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ให้การฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการทำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.2.3 จัดการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี 5 วัน และภาคปฏิบัติการสอนจริง 1 เดือน โดยการฝึกอบรมภาคทฤษฎี จัดอบรมรวมกันทั้ง 3 กลุ่มในวันที่ 1 – 4 ของการฝึกอบรม และจัดแยกกลุ่มโดยให้ความรู้ตามข้อ 3.2.2 ในวันที่ 5 ของการฝึกอบรม

3.2.4 ดำเนินการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- 1) วิทยากรบรรยายเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของเรื่อง
ที่ฝึกอบรม
- 2) ให้ความรู้ด้านทฤษฎีของการเรียนรู้จากตัวแบบ
- 3) ให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่อบรมด้วยการปฏิบัติกิจกรรมและสาธิตการสอน
- 4) สรุปความคิดรวบยอด
- 5) วิทยากรที่เป็นตัวแบบสาธิตการสอน
- 6) ฝึกปฏิบัติจริงในห้องอบรม
- 7) ให้ความรู้เรื่องการทำกับตัวเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง
- 8) ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการสังเกตโดยการวางแผนการปฏิบัติ
จริงควบคู่กับการทำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของ ตนเอง

3.3 การฝึกอบรมในภาคการปฏิบัติการสอนจริง

กระบวนการฝึกปฏิบัติการสอนจริงมีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 วางแผนการสอนโดยนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการสอนจริง
ในชั้นเรียน

3.3.2 ปฏิบัติการสอนเป็นเวลา 1 เดือน โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวทางที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการฝึกอบรมควบคู่กับการใช้การทำกับ
ตนเองในกลุ่มที่ 1 และการรับรู้ความสามารถของตนเองในกลุ่มที่ 2 ส่วนในกลุ่มที่ 3 จัดการเรียน
การสอนควบคู่กับการทำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นกลไกปฏิบัติการสอน

3.3.3 ประเมินการสอนของตนเอง และ ติดตามผลการปฏิบัติการสอนโดย

สังเกตการสอนคนละ 3 ครั้ง พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับ

3.3.4 ประชุมสัมมนาเพื่อสรุปผลการฝึกปฏิบัติจริง

4. การติดตามและประเมินผลการฝึกอบรม การประเมินผลกระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของเบนดูรา ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอน ดังนี้

4.1 สร้างเครื่องมือประเมินผลกระบวนการฝึกอบรม

4.2 ประเมินคุณภาพของเครื่องมือและปรับปรุงแก้ไข

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลกระบวนการฝึกอบรม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดล ชิปปา การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน และการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ

2. วัดเจตคติต่อการฝึกอบรม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม 2 ครั้ง คือเมื่อสิ้นสุดกระบวนการฝึกอบรมภาคทฤษฎี และเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในภาคการปฏิบัติการสอนจริง

3. สังเกตการสอน ผู้วิจัยให้ผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตการสอนของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคนละ 3 ครั้ง โดยมีการตกลงนัดหมายเรื่องเวลาในการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง ระหว่างครูกลุ่มตัวอย่างกับผู้ช่วยผู้วิจัย

4. เปรียบเทียบการกำกับตนเองของครูในการจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริง

5. เปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มหลังจากการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติการจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวและสถานภาพการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าเฉลี่ย

2. การประเมินผลการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจใน

เนื้อหาเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบและค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบนัยสำคัญด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรม และ หลังการฝึกอบรม ภาคทฤษฎี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way analysis of Variance) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F – test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบแต่ละครั้งเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Shceffe')

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนในการฝึกปฏิบัติจริง โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินการกำกับตนเองของครูกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริงด้วย โดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนและหาค่าร้อยละของการเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ย

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการฝึกกำกับตัวเอง กลุ่มที่ได้รับการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการฝึกการรับรู้ความสามารถของตนเอง และกลุ่มที่ได้รับการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการกำกับตัวเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way analysis of Variance) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Shceffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยได้ผลดังนี้

1. ผลการพัฒนากระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา

กระบวนการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูราที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และมีช่วงเวลาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง จุดเน้นที่สำคัญที่กระบวนการฝึกอบรมนี้แตกต่างไปจากการฝึกอบรมในรูปแบบอื่น คือ

1.1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งได้ศึกษาหลายวิธี และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับนโยบายและความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทำให้การจัดฝึกอบรมมีความหมายสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความตระหนักที่จะเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการประกอบวิชาชีพครูและมีความคาดหวังต่อผลที่จะได้รับจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 กระบวนการฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและไม่สิ้นสุดในภาคทฤษฎี แต่จะมีการฝึกปฏิบัติการสอนจริง ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าใจวิธีและเทคนิคการสอนนั้น ๆ จนสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบของตนเอง และเกิดทักษะในการปฏิบัติการสอน

1.3 กระบวนการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบ โดยการให้ตัวแบบมาสาธิตการสอนในวิธีการต่าง ๆ กัน ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสได้พิจารณาใช้ความสามารถทางปัญญาในการเลือกปฏิบัติตามตัวแบบที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองมากที่สุด

1.4 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ทำให้ได้ทดสอบผลการใช้ทฤษฎีแบบดูราอย่างสมบูรณ์

1.5 การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ช่วยวิจัยในการติดตามผลในช่วงไปสังเกตการสอน ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเข้าใจตนเองและรู้จุดบกพร่องของตนเองเพื่อจะได้หาทางในการพัฒนาต่อไป นอกจากนี้การให้การเสริมแรงทางบวกก็จะส่งผลให้เกิดความคงทนในการที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่อไป

1.6 การฝึกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกกำกับตัวเองในช่วงเวลาสั้น ๆ และให้กำลังใจตนเอง จะส่งผลต่อสมรรถภาพการปฏิบัติการสอนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

2. การประเมินผลการฝึกอบรม

จากการทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา ผลการประเมินกระบวนการฝึกอบรมสรุปได้ ดังนี้

ผลของการฝึกอบรมในภาคทฤษฎี

2.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อกระบวนการอบรมในภาคทฤษฎี พบว่าการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา ผู้เข้ารับการอบรมประเมินว่าเป็นการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมมากที่สุดทั้งทางด้านหลักสูตรการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสาธิตการสอนของครูต้นแบบและการบริหารการจัดการฝึกอบรม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นที่มีต่อ

โครงการอบรม พบว่าเนื้อหาการฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่าวิทยากรมีความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ให้การฝึกอบรม และวิทยากรมีความสามารถในการให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นในหัวข้อสูงสุด ในด้านการสาธิตการสอนของครูต้นแบบ พบว่า การสอนโดยการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นสูงสุด

ด้านการจัดเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ ครูกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความเห็นว่าสื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมมีความเหมาะสมสัมพันธ์กับเนื้อหา และเอกสารประกอบการฝึกอบรมน่าสนใจ มีความเหมาะสมกับเนื้อหามากที่สุด

ด้านการบริหารและจัดการฝึกอบรม ครูมีความเห็นว่าบรรยากาศการฝึกอบรมมีความเป็นกันเองเหมาะสม และคณะผู้ดำเนินการฝึกอบรมและวิทยากรมีความเป็นกันเองกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุด

2.2 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม ก่อนการอบรม และหลังการฝึกอบรม พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2.3 ผลการวัดเจตคติต่อการฝึกอบรมของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ก่อนการปฏิบัติ การสอนจริง และหลังจากการปฏิบัติการสอนจริง พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการฝึกอบรมของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริงสูงกว่าก่อนการปฏิบัติการสอนจริง แต่เจตคติต่อการฝึกอบรมของทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

2.4 ผลการประเมินการพัฒนาด้านทักษะทางการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ก่อนการปฏิบัติการสอนจริงและหลังจากการปฏิบัติการสอนจริง พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีพัฒนาการด้านทักษะทางการสอนดีขึ้น ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 เมื่อเปรียบเทียบผลจากการสังเกตการสอนครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 3 โดยครูในกลุ่มตัวอย่างที่ 3 มีการพัฒนาการด้านทักษะทางการสอนดีกว่าครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และครูกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เนื่องจากครูทุกคนได้รับผลการประเมินการสอนในระดับดีมาก ในการสังเกตครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3

2.5 ผลการปฏิบัติการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างจากการสังเกตการสอน 3 ครั้ง พบว่า

- 1) ครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอ

ตัวแบบควบคุมกับการให้ความรู้เรื่องการฝึกกำกับตนเองในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง มีความสามารถในการปฏิบัติการสอนครั้งที่ 1 อยู่ในเกณฑ์ดี และครั้งที่ 2, 3 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก กลุ่มประสบการณ์ที่สอนส่วนมากจะสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยใช้เทคนิคการสอนทั้ง 3 ครั้งเหมือนกับตัวแบบ โดยครั้งที่ 1 จะใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือมากที่สุด ส่วนการสังเกตในครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มากที่สุด ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนมากจะใช้วิธีการแบ่งกลุ่มเช่นเดียวกับตัวแบบ

2) คุรุกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคุมกับการให้ความรู้เรื่องรับรู้เรื่องความสามารถของตนเองในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง มีความสามารถปฏิบัติการสอนในครั้งที่ 1 อยู่ในเกณฑ์ดี และครั้งที่ 2 และ 3 อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก กลุ่มประสบการณ์ที่สอนส่วนมากจะสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย รองลงมาคือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และจะใช้เทคนิคการสอนเหมือนกับตัวแบบ โดยครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของ การสอนจะใช้เทคนิคการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครั้งที่ 3 ส่วนมากจะใช้แบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ กิจกรรมที่การเรียนการสอนที่ใช้เหมือนกันกับตัวแบบมากที่สุด คือ กิจกรรมการแบ่งกลุ่ม รองลงมา คือ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

3) คุรุกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคุมกับการให้ความรู้เรื่องการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงมีความสามารถในการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมากทั้ง 3 ครั้ง วิชาที่สอนส่วนมากจะสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย เทคนิควิธีสอนที่ใช้มากที่สุดคือ การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมือนกับตัวแบบมากที่สุด คือ กิจกรรมการแบ่งกลุ่ม และปฏิบัติกิจกรรมได้เหมือนกับตัวแบบได้ถึง 4 กิจกรรม

2.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 100 ใน 10 รายการ จาก 12 รายการ ได้แก่ ความเชื่อทางด้านการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมของนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียน ความมั่นใจในการสอน บทบาทของครูในการสอน การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้เวลาของครูและการประเมินผล และสิ่งที่ครูทุกคนประสบผลสำเร็จในการนำความรู้จากการอบรมมาใช้ก็คือ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ ซึ่งแสดงว่าคุรุกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีพัฒนาการด้านทักษะทางด้านการสอนดีขึ้น ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อการวิจัยข้อ 3 เช่นกัน

2.7 ผลการเปรียบเทียบการกำกับตนเองในการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยการกำกับตนเองในการสอนหลังการปฏิบัติการสอนจริงสูงกว่าก่อนการปฏิบัติการสอนจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

2.8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม และด้านเจตคติต่อการฝึกอบรมของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ทั้งก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่พัฒนาการด้านทักษะทางการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ซึ่งได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองดีกว่าครูกลุ่มตัวอย่างที่ 2 และครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ซึ่งถือว่าเป็นสมรรถภาพการสอนเพียงด้านเดียว จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

2.9 จากผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินการกำกับตนเองในการสอน โดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนจริง กับหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริง พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการปฏิบัติการสอนจริงเพิ่มมากขึ้นกว่าครูกลุ่มตัวอย่างอีก 2 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนตามเนื้อหาที่ฝึกอบรม พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ซึ่งได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนตามแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นเนื้อหาการฝึกอบรมสูงกว่าครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และครูกลุ่มตัวอย่างที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 6

2.11 การเปรียบเทียบการรับรู้ความสามารถในการสอนของครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการกำกับตนเอง และครูกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ที่ได้รับการฝึกอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนากระบวนการฝึกอบรมและผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ มีประเด็นอภิปราย 3 ด้าน คือ 1) ข้อความที่ได้ออกจากการวิจัย 2) ประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกอบรม 3) ผลของกระบวนการฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครู

1. ข้อความที่ได้ออกจากการวิจัย

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดฝึกอบรมตามเนื้อหาที่สอดคล้อง

กับความต้อกรจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในการที่จะให้การอบรมบรรลุผลสำเร็จ เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการฝึกอบรม และการบริหารการฝึกอบรม ให้สามารถสนองความต้องการของทั้งบุคลากรและองค์กร ทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตลอดจนศักยภาพของบุคคล นอกจากนี้การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นยังสามารถแยกแยะปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรมได้

1.2 กระบวนการฝึกอบรมที่มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครู ทั้งในด้านความรู้เจตคติ และทักษะการปฏิบัติงาน จากผลงานวิจัย ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการฝึกปฏิบัติการจริงช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติที่ดีต่อกระบวนการฝึกอบรม และต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัย พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางที่ดีขึ้นต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้กระบวนการฝึกอบรมในการปฏิบัติการจริงยังช่วยพัฒนาทักษะการสอนให้สูงขึ้น จากการสังเกตการสอนและการบันทึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนในระยะเวลาอันสั้น

เป้าหมายหลักของการจัดอบรมครูประจำการ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพทางด้านการสอนของครู ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูเป็นเรื่องที่ยากและเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษามาโดยตลอด จากผลการวิจัยที่ให้มีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง และมีการติดตามผลโดยการสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับ สามารถทำให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในหลาย ๆ ด้าน เช่น การศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน และการลดการบรรยายในห้องเรียน เป็นการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมมากขึ้น นับว่ากระบวนการฝึกอบรมได้ผลในการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครู ซึ่งถือว่าข้อค้นพบนี้เป็นข้อค้นพบที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพทางด้านการสอนของครู

1.3 จากการศึกษาผลของการใช้กระบวนการอบรมโดยการนำเสนอตัวแบบควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการทำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นเทคนิคของการนำเสนอตัวแบบให้ผู้สังเกตนำไปใช้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างสมบูรณ์แบบก่อนการฝึกปฏิบัติการจริง ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า หากบุคคลมีความคาดหวังในผลที่จะได้รับการปฏิบัติงานและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองเพียงอย่างเดียว จะไม่สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายเท่ากับการได้รับรู้ความสามารถของตนเองควบคู่กับการทำกับตนเองในการทำงานหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีการวางแผนการกระทำอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการทางปัญญาของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งตรงกับผลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้

2. ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกอบรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูราที่พัฒนาขึ้น สามารถสร้างเสริมสมรรถภาพการสอนของครูประถมศึกษาทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่อบรม ทักษะการสอนและเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนในเรื่องที่ฝึกอบรม โดยมีประเด็นอภิปรายดังนี้

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมทั้ง 3 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมของทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการฝึกอบรมที่ให้ครูได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมควบคู่กับการให้ความรู้ด้านทฤษฎี จะทำให้ครูสามารถจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ได้ จากการปฏิบัติและเกิดการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสหวิทยาลัยทักษิณ (2535) ที่พบว่าแนวโน้มของหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมครูในทศวรรษหน้า ควรจะเป็นหลักสูตรที่เน้นการฝึกปฏิบัติร้อยละ 80 นอกจากนี้ในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดเนื้อหาเพียงเรื่องเดียวคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับ มอลแมน (Mohlman, 1982) ที่กล่าวว่าจัดการอบรมในแต่ละครั้ง ควรให้เฉพาะเรื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจชัดเจนขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยข้างต้นอาจสรุปได้ว่ากระบวนการฝึกอบรมที่วิจัยพัฒนาขึ้นนี้สามารถเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ฝึกอบรมให้กับครูกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลที่ปรากฏดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ามียุทธวิธีที่สนับสนุนดังต่อไปนี้

ประการแรก ในการฝึกปฏิบัติการสอนจริง ครูได้มีโอกาสทำความเข้าใจและทบทวนถึงขั้นตอนการสอนทั้งจากเอกสารประกอบการอบรม และการได้เห็นตัวแบบในการสาธิตการสอน ซึ่งก่อนที่จะนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติการสอน ครูได้รับความรู้ กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ทำให้ครูจัดระบบในการเรียนได้ตามขั้นตอนที่ได้เรียนรู้ คือ เริ่มจากกระบวนการใส่ใจ กระบวนการจดจำ กระบวนการแสดงพฤติกรรม และกระบวนการมุ่งใจในการปฏิบัติกิจกรรม (แบนดูรา, 1986) ผลที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมโดยการปฏิบัติกิจกรรมในภาคทฤษฎีสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้รับการอบรมให้ดีขึ้นได้ นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติการจริงยังช่วยพัฒนาความรู้ให้สูงขึ้น หรืออย่างน้อยก็ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถจดความรู้ที่ตนได้รับไว้ได้อย่างต่อเนื่อง จากการที่ได้มีการทบทวนวิธีการสอนในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง

ประการที่สอง กระบวนการฝึกอบรมที่เน้นให้มีการสังเกตการสอนจากตัวแบบและให้มีการติดตามผล โดยการสังเกตการสอนของคณะศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้วิจัย ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมการสอนและเอาใจใส่ต่อการสอนทั้งด้านความรู้และหลักการที่สำคัญในการปฏิบัติการสอนแต่ละเรื่องที่ฝึกอบรม จึงถือว่าครูได้มีการพัฒนาความรู้อยู่ตลอดเวลา

ประการที่สาม การให้ครูได้มีการประชุมวางแผนการสอนเป็นกลุ่มตามอำเภอที่ตั้ง และมีการประชุมเพื่อสรุปปัญหาการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติการสอน ส่งผลให้ครูได้มีการทบทวนความรู้และหลักการสอนอยู่เป็นประจำ และรู้ว่าข้อบกพร่องในการสอนที่พบจากการปฏิบัติจริงนั้น เนื่องจากการขาดความรู้ในเรื่องนั้น ๆ แสดงให้เห็นว่าการที่มีการประชุมสัมมนาระหว่างการฝึกปฏิบัติ เป็นการทบทวนความรู้เรื่องนั้น ๆ ด้วย

สมรรถภาพการสอนในเรื่องที่ฝึกอบรม

จากผลการทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูราในการสังเกตการสอนของผู้ช่วยผู้วิจัยและในการให้ครูบันทึกการเปลี่ยนแปลงด้านการสอนของครูหลังจากการปฏิบัติจริง พบว่าครูมีการพัฒนาการสอนของตนเองในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอยู่ในเกณฑ์ดีมากทุกคน โดยที่ครูส่วนมากจะสามารถปฏิบัติการสอนได้ตามเนื้อหาที่ได้รับจากการฝึกอบรมและสามารถนำไปใช้สอนได้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับที่ได้สังเกตจากตัวแบบ จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูด้านอื่น ๆ จากที่ได้จากการสรุปการสังเกตการสอนของผู้ช่วยผู้วิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ประการแรก ครูส่วนมากสามารถนำเทคนิคการสอนที่ได้รับจากตัวแบบไปใช้ในด้านที่เกี่ยวกับกลุ่มประสบการณ์ที่เลือกสอน เนื้อหาของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ที่เลือกสอน เทคนิควิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผลปรากฏว่าครูนำเนื้อหา กิจกรรมการสอน ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ตลอดจนเทคนิคการแบ่งกลุ่มของตัวแบบที่สอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการสอนมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการที่ได้สังเกตการสอนของครูตัวแบบที่สอนในเรื่องนี้มีการนำไปเลียนแบบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่ว่าตัวแบบที่มีความชำนาญ มีการจัดกิจกรรมการสอนที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน และมีลักษณะเด่นจะถูกเลียนแบบได้มากกว่า

ประการที่สอง การที่ครูกลุ่มตัวอย่างส่วนมากสามารถปฏิบัติการสอนได้ตามที่ได้เห็นจากตัวแบบ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ที่ผู้สังเกตจะแสดงพฤติกรรมตามที่ได้รับจากตัวแบบก่อน แล้วจึงใช้กระบวนการทางปัญญาพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นแนวทางของตนเองภายหลัง (Bandura, 1986) ซึ่งจะต้องใช้เวลาหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบที่สอดคล้องกับลักษณะของตนเอง ในการติดตามผลครั้งนี้ใช้เวลาเพียง 1 เดือน หลัง

จากการฝึกอบรมอาจจะทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูเป็นไปได้ซ้ำ เนื่องจากครูกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมที่เคยชิน นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมพบว่า ครูส่วนใหญ่มีจำนวนคาบที่ต้องสอนมาก เพราะต้องรับผิดชอบในชั้นเรียนซึ่งเป็นภารกิจของครูประจำชั้นรวมทั้งภารกิจอื่น ๆ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ได้แก่ การรับผิดชอบในโครงการพิเศษ เช่น กิจกรรมสหกรณ์ งานอนามัย โรงเรียน งานโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นต้น ซึ่งภาระงานต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก ทำให้งานสอนถูกเบียดบังเวลาไป ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์ความรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากการได้สังเกตจากตัวแบบทั้ง 4 เรื่อง อย่างไรก็ตามการที่ครูสามารถปฏิบัติตามการสอนได้ตามตัวแบบ ก็ถือว่าครูได้มีพัฒนาการด้านทักษะการสอนที่ดีขึ้น และมีแนวทางในการปฏิบัติการสอนที่ชัดเจนขึ้นจากผลสำเร็จของตนในการนำแนวทางที่ได้รับจากการสังเกตมาปฏิบัติการสอนจริง เพราะจากการนำเสนอตัวแบบโดยการสาธิตการสอนให้กับนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นที่ครูส่วนใหญ่ทำการสอนอยู่ และจากผลที่ตัวแบบสอนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนในแต่ละเรื่อง ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ และยอมรับที่จะทำตามตัวแบบที่ตนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับที่ได้สังเกตในห้องอบรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแบนดูรา ที่กล่าวว่า ผลจากการกระทำที่ตัวแบบได้รับ ก็มีโอกาสจะเกิดขึ้นกับตนด้วยและการใช้ตัวแบบที่หลากหลาย จะมีการส่งผลให้เกิดการเลียนแบบและส่งเสริมให้นำพฤติกรรมไปใช้ในสถานการณ์อื่นในโอกาสต่อไป

ประการที่สาม กระบวนการฝึกอบรมที่มีการติดตามผล 3 ครั้ง และให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยให้ครูได้มีโอกาสปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองจากการประเมินของผู้อื่น และทำให้ครูเกิดกำลังใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมของการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้สรุปตรงกันว่า ครูประสบความสำเร็จในด้านการสอนโดยสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบจากการที่ได้ดูตัวแบบ

การกำกับตนเองในการสอนเรื่องที่ฝึกอบรม

ผลการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินการกำกับตนเองในการสอน โดยเปรียบเทียบระหว่างการสังเกตการสอนก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนจริงและหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริง ในส่วนของการเตรียมการสอนและการปฏิบัติการสอน ซึ่งพบว่าครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยด้านการกำกับตนเองหลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริงสูงกว่าก่อนการปฏิบัติการสอนจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม พบว่า

ทั้ง 3 กลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยด้านการกำกับตนเองในการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการกำกับตนเองของครูกลุ่มตัวอย่างที่ 2 หลังการฝึกปฏิบัติการสอนจริงสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการกำกับตนเองของครูกลุ่มตัวอย่างอีก 2 กลุ่ม แสดงให้เห็นว่าครูกลุ่มที่ 2 ซึ่งได้รับความรู้เรื่องการกำกับตนเองได้ฝึกให้มีการวางแผนการปฏิบัติการสอนอย่างเป็นระบบ และลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด โดยการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานในระยะสั้น แต่อย่างไรก็ตาม ครูกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และครูกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ก็สามารถพัฒนาการกำกับตนเองในการสอนได้ดีขึ้น ซึ่งดูจากคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ซึ่งไม่ต่างจากกลุ่มที่ 2 มากนัก

การรับรู้ความสามารถในการสอนเรื่องที่ฝึกอบรม

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถในการสอนตามเนื้อหาที่ฝึกอบรม พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างที่ดูตัวแบบควบคู่กับการฝึกรับรู้ความสามารถของตนเอง และฝึกกำกับตนเองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสูงกว่าครูกลุ่มที่ฝึกการรับรู้ความสามารถของตนเอง และครูกลุ่มที่ฝึกการกำกับตนเองเพียงอย่างเดียว จากข้อค้นพบดังกล่าวสรุปได้ว่า การที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้สังเกตจากตัวแบบได้ดีและมีคุณภาพ จำเป็นต้องใช้กลไกในการกำกับตนเอง และต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เพื่อเป็นแรงภายในที่สำคัญของบุคคล การที่ครูกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้รับความรู้และแนวทางการปฏิบัติด้วยการกำกับตนเองและรับรู้ความสามารถของตนเองควบคู่กับการสอนเพื่อช่วยให้ตนเองประสบความสำเร็จในการสอนได้เหมือนกับตัวแบบโดยการวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและการจัดทำแผนการสอนสำหรับการสอนแต่ละครั้งนับว่าเป็นกระบวนการกำกับตนเองที่สำคัญ และเมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้แล้วก็สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นในการสอนครั้งต่อไปครูก็อาจจะใช้แนวทางการปฏิบัติที่เคยทำสำเร็จมาแล้วเป็นแรงจูงใจในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองซึ่งถือว่าเป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองในการสอนครั้งต่อไป

จากผลของการนำกลไกกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติการสอนที่นำมาใช้ให้ครูกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม นับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญที่เกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และทำให้กระบวนการอบรมโดยการเสนอตัวแบบ และทำให้ผู้เข้าอบรมคิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ได้เร็วขึ้น

3. ผลของกระบวนการฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนของครู

กระบวนการฝึกอบรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูราที่ได้ทดลองใช้ส่งผลถึงการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูในด้านต่อไปนี้

3.1 ผลของกระบวนการฝึกอบรมในด้านการพัฒนาสมรรถภาพด้านความรู้ความเข้าใจ จากการทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรม พบว่าการติดตามผลของการอบรมอย่างต่อเนื่องในภาคปฏิบัติการจริง จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติการสอน และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่นำไปใช้ นอกจากนี้การให้ข้อมูลย้อนกลับจะเป็นแรงจูงใจให้ครูต้องการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ จนเป็นนิสัย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเคยชินต่อกิจกรรมที่คิดว่ายุ่งยากมาก่อน

3.2 ประสิทธิภาพของกระบวนการฝึกอบรมในการพัฒนาสมรรถภาพด้านทักษะการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสังเกตการสอนมีการพัฒนาการด้านทักษะการสอนสูงขึ้น และจากการบันทึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการสอน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาสูงขึ้น เนื่องจากการฝึกอบรมได้จัดให้มีการสาธิตการสอนในสถานการณ์ที่หลากหลาย จึงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติกิจกรรมการสอนตามตัวแบบ

3.3 เจตคติต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเจตคติการฝึกอบรม จากผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเจตคติต่อการฝึกอบรม พบว่าหลังจากการปฏิบัติจริง ครูกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติสูงขึ้น โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในหลาย ๆ ประเด็น ตัวอย่างเช่น เจตคติด้านที่มีข้อความเชิงปฏิเสธ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่สามารถทำได้ครบทุกกลุ่มประสบการณ์ การได้ศึกษาเทคนิคและวิธีสอนต่าง ๆ จากเอกสารหรือตำราจะทำให้สามารถสอนได้ เหมือนกับการได้เห็นการสาธิตการสอนของตัวแบบ ฯลฯ ซึ่งเป็นประเด็นที่ครูไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อข้อความดังกล่าว หลังจากที่ได้ฝึกปฏิบัติสอนจริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการนำเสนอตัวแบบที่ใช้เป็นเทคนิคในการอบรมมีประสิทธิภาพที่ทำให้ครูเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นับว่ากระบวนการฝึกอบรมนี้สามารถเปลี่ยนแนวคิดของครูซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ ที่เปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อเดิมของตนเองค่อนข้างยากได้

ผลการฝึกอบรมด้านการพัฒนาสมรรถภาพการสอน ด้านเจตคติต่อการฝึกอบรม ซึ่งพบว่าครูกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม มีเจตคติที่ดีต่อการฝึกอบรม ทั้งในด้านกระบวนการที่ใช้ฝึกอบรม โดยการนำเสนอตัวแบบ ตลอดจนการดำเนินการจัดฝึกอบรม รวมทั้งเนื้อหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าครูกลุ่มตัวอย่างให้

ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีความสุข จากผลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าในการจัดฝึกอบรมใด ๆ ก็ตาม ถ้าผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมทุกด้าน ทั้ง กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้อย่างเต็มตัวแล้ว นับว่าการจัดฝึกอบรมนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีข้อเสนอแนะแยกออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำกระบวนการฝึกอบรมไปใช้

เนื่องจากการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเน้นการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการนำกระบวนการฝึกอบรมไปใช้ ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 การส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ควรศึกษาความต้องการจำเป็นและความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 ควรมีการติดตามผลในการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพราะเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการฝึกอบรม

1.3 ควรให้โอกาสผู้ที่มีประสบการณ์จากการเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้สาธิตการสอนให้กับผู้อื่น เพื่อสร้างความมั่นใจในความสามารถของตนเองที่จะนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่ควรจะดำเนินการต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบของกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนรูปแบบอื่น เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้กระบวนการฝึกอบรมว่ารูปแบบใด จะให้คุณค่าสูงและเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อติดตามและประเมินสมรรถภาพของผู้ผ่านการฝึกอบรมในแต่ละด้าน